

Skriftlig innspill til Vendepunkt

Skrevet etter dialog med en rekke FN-organisasjoner og i samsvar med vårt innspill til UD inn mot FN80-prosessen.

Norsk FN-politikk har historisk vært forankret i en bred politisk konsensus om betydningen av FN som bærebjelke i en regelbasert verdensorden. Siden etterkrigstiden har Norge kombinert et normativt engasjement for folkerett, menneskerettigheter og internasjonalt samarbeid med en pragmatisk erkjennelse av at multilaterale institusjoner er avgjørende for å ivareta mindre staters interesser. Dette har kommet til uttrykk gjennom høy og stabil finansiering av FN-systemet, aktiv deltakelse i styringsorganer og en tydelig prioritering av multilaterale løsninger i norsk utenriks- og utviklingspolitikk.

Denne linjen reflekterer en gjennomgående forståelse av FN både som normsetter og som operativ aktør, og som en sentral kanal for norsk bistand. Samtidig har norsk politikk, i tråd med globale trender, over tid lagt økende vekt på reform, effektivisering og resultatoppgjørelse i FN-systemet, blant annet gjennom støtte til generalsekretærens reformagenda og krav om bedre samordning og transparens. Vi håper Norge vil fortsette å investere i FN som ramme for multilateralt samarbeid. Ved å prioritere FN som kanal kan Norge bidra til mer samordning og styrkede globale normer.

Det er samtidig viktig å anerkjenne at ikke alt FN eller andre aktører gjør lar seg måle i et resultatrammeverk. Vi er kritiske til trenden der stadig mer skal dokumenteres gjennom kvantifiserbare effekter, fordi dette risikerer å undervurdere langsiktige, strukturelle gevinster som er avgjørende for et velfungerende multilateralt system. **Vi håper derfor stortingsmeldingen vil søke å beskytte rommet for kvalitativt arbeid som skaper varige endringer, selv når resultatene ikke kan telles.** Norge kan selv bidra til et mer effektivt FN ved å utvise større tillit og inngå langsiktige avtaler med både FN og sivilsamfunnet, noe som også kan redusere administrasjonskostnader i norsk forvaltning og frigjøre midler til faktisk innsats.

FN-systemet

Multilateralt samarbeid er avgjørende for å håndtere globale utfordringer som konflikt, klimaendringer og migrasjon. Slike utfordringer kan ikke løses av enkeltland alene, men krever koordinering og institusjoner med evne til å operere i stor skala. For et lite land som Norge er et velfungerende multilateralt system også en grunnleggende forutsetning for å ivareta nasjonale interesser og bidra til en regelbasert verdensorden.

Denne verdensordenen er samtidig under økende press, preget av geopolitisk rivalisering, polarisering og svekket tillit mellom stater. I en slik situasjon blir FNs rolle som forankrer av folkeretten og universelle normer særlig viktig. Gjennom sitt universelle mandat og brede tilstedeværelse har FN en unik legitimitet og evne til å operere også i politisk sensitive og konfliktpregede kontekster.

I flere konflikter ser man likevel økende angrep på sivile, ødeleggelse av infrastruktur og begrensninger på humanitær tilgang, noe som tydelig illustrerer en svekket etterlevelse av

internasjonal humanitærrett. Antallet mennesker på flukt har nå nådd historisk høye nivåer, med over 117 millioner mennesker tvunget på flukt globalt ved utgangen av juni 2025, mens viljen til å dele ansvar og sikre rettigheter ikke har økt tilsvarende. ¹ Restriktiv praksis, politisering av asylsystemet og økt press på vertsland utfordrer det internasjonale beskyttelsessystemet og bidrar til å svekke dets legitimitet.

FNs normative gjennomslagskraft forutsetter ofte praktisk engasjement på bakken. Dersom FNs operative rolle svekkes betydelig, kan det undergrave organisasjonens legitimitet og autoritet til å fremme normative endringer, særlig i land der politiske myndigheter er motvillige til, eller direkte motsetter seg, arbeid for eksempel likestilling og menneskerettigheter.

Det er derfor viktig å understreke at en rendyrking av FN som kun normsetter vil innebære risiko. Uten operativ tilstedeværelse kan FN få mindre tilgang, svekket dialog med myndigheter og mindre innflytelse over utviklingen i sårbare og politisk sensitive kontekster. Regjeringen bør ha et særlig fokus på hvordan ulike bistandskanaler kan spille hverandre gode, slik at FNs normative rolle styrkes gjennom samspill med operativ innsats - enten denne utføres av FN selv eller i tett samarbeid med nasjonale, lokale og sivilsamfunnsbaserte aktører. Vern av FNs normative funksjoner må være et gjennomgående hensyn i kanalvalg og reformarbeidet.

Det multilaterale systemet utfordres av økende politisering, særlig knyttet til humanitær innsats og finansiering. Når støtte og tilgang i større grad påvirkes av politiske hensyn, svekkes både effektiviteten og legitimiteten i innsatsen. Dette kan undergrave felles løsninger og forsterke fragmentering i en tid hvor behovet for koordinert internasjonal respons er større enn noen gang.

Vi anbefaler derfor at:

- Norge øker den politiske og finansielle støtten til multilaterale institusjoner som kan levere på globale fellesgoder og koordinert innsats.
- Norge har et bevisst forhold til hvordan økonomiske kutt og manglende evne til å levere operativt påvirker FNs normative rolle.
- Norge bidrar til å beskytte FN-organisasjoners mandat, uavhengighet og operasjonelle handlingsrom, særlig i konfliktsituasjoner hvor humanitær innsats er under press.
- Norge bidrar til å styrke sivilsamfunnets rolle i FN-systemet, særlig som aktør i reformprosessen, også gjennom egen praksis i og utenfor Norge.
- Norge legger en rettighetsbasert tilnærming til grunn for sin bistands- og utviklingspolitikk, bygget på prinsipper om beskyttelse, inkludering og ikke-diskriminering.
- Norge styrker innsatsen for å beskytte mennesker på flukt, blant annet ved å fremme etterlevelse av flyktningkonvensjonen og bidra til mer rettferdig internasjonal byrdefordeling.
- Norge arbeider aktivt for å sikre etterlevelse av internasjonale regler og normer, og bidrar til ansvarliggjøring ved brudd på disse.

¹ [Figures at a glance | UNHCR](#)

- Norge styrker støtten til internasjonale ansvarliggjøringsmekanismer, som ICC og ICJ.

Finansiering

FN står i dag i en likviditetskrise, blant annet som følge av uforutsigbar finansiering og manglende innbetaling av pliktige bidrag fra medlemslandene. Underfinansieringen hindrer FN i å gjennomføre vedtatte mandat og etterleve sin rolle som normsetter:

- FNs menneskerettighetsråd melder at flere pålagte oppgaver ikke kan gjennomføres, som den nye kommisjonen for å undersøke grove overgrep i Øst-Kongo. ²
- OHCHR mister 117 stillinger etter budsjettkutt i 2026, noe som svekker evnen til å overvåke menneskerettigheter globalt. ³
- Etterforskninger i Sudan, Palestina og Ukraina fungerer bare på 30–60 % kapasitet på grunn av finansieringssvikt. ⁴
- Fredsoperasjoner rammes av dramatiske reduksjoner: FNs styrker må kuttes med 25 % (tilsvarende 13 000–14 000 personell). ⁵

Med økende motstand mot FNs normgivende rolle fra autoritære krefter, og manglende betalinger fra store medlemsland, er det avgjørende at Norge bidrar til å sikre at FN fortsatt kan løse sine kjerneoppgaver. Dette fordrer endringer i FNs finansregelverk.

Samtidig er det viktig at Norge står stødig som en stabil giver. Statsbudsjettet for 2026 viser likevel at Norges kjernestøtte til FN reelt sett faller:

- Totalbidraget til FN reduseres med ca. 125 000 000 kroner fra 2025 til 2026 når man inkluderer støtte til Verdensbanken.
- Pliktige bidrag reduseres med ca. 24 700 000 kroner.
- Uten Verdensbanken er det en økning på ca. 18 500 000 kroner. Dette dekker likevel ikke opp for inflasjon eller svekket kronekurs.

Manglende KPI-justering utgjør betydelige kutt over tid, og svekker i praksis Norges bidrag.

	Saldert 2022	KPI-justert 2023	KPI-justert 2024	KPI-justert 2025	KPI-justert 2026	Saldert 2026
FN m. VB	5 562 317 000	5 868 244 435	6 085 956 304	6 274 620 949	6 412 662 610	5 638 191 329
FN u. VB	4 487 967 000	4 734 805 185	4 910 466 457	5 062 690 918	5 174 070 118	4 367 082 329
Differanse mellom saldert budsjett for 2026 og KPI-justert budsjett fra 22 til 26 med VB						- 774 471 281
Differanse mellom saldert budsjett for 2026 og KPI-justert budsjett fra 22 til 26 uten VB						- 806 987 789

Kjernestøtte gir gjennomgående bedre resultater enn øremerkede midler. Det gir mottakerorganisasjoner forutsigbarhet, rom for langsiktig planlegging og fleksibilitet til å

² [UN Funding Crisis Threatens Work of Human Rights Council | Human Rights Watch](#)

³ [UN cuts its human rights budget amid rising violations worldwide](#)

⁴ [UN Funding Crisis Threatens Work of Human Rights Council | Human Rights Watch](#)

⁵ [Funding crisis forces deep cuts to UN peacekeeping missions | UN News](#)

prioritere helhetlig etter behov. Samtidig bidrar det til lavere transaksjonskostnader og mer effektiv ressursbruk på tvers av nivåer. Dette gjelder på tvers av systemet – for FN, utviklingsbanker, globale fond og sivilsamfunnsorganisasjoner. Øremerking kan være hensiktsmessig der det gir en tydelig merverdi, men bør i utgangspunktet være unntaket fremfor regelen, og i størst mulig grad utformes som myk øremerking.

Reformen av landteamene og et styrket RC-system er én viktig brikke i reformprosessen mot et mer effektivt FN: Det kan kompensere for et slankere FN på bakken, sikre bedre koordinering på tvers av pilarene, styrke nasjonalt eierskap, ressursbruk og inkludering av sivilsamfunn og unge. For at dette skal fungere, må finansieringen være forutsigbar, samtidig må RC-rollen være uavhengig og beskyttet mot politisk press. Dette finansieres per i dag over post 151/73 *FNs innsats for reform og fredsbygging*, en av postene som har sett flest år med kutt, til tross for økende behov for økonomisk og politisk støtte rundt FNs reformagenda, fredsbygging og koordinering på landnivå i en stadig mer krevende global kontekst.

	2022	2023	2024	2025	2026
151/73	318 138 000	298 138 000	268 138 000	238 138 000	238 138 000
Endring fra 2022 til 2026					- 80 000 000

Vi anbefaler derfor at:

- Norge fortsetter å prioritere FN som bistandskanal, men prioriterer økt bruk av fleksibel finansiering og kjernestøtte.
- Alle FN-poster i utenriksbudsjettet KPI-justeres minst tilbake til 2022-nivå i reell verdi, og postene som dekker kritisk kjernestøtte prioriteres styrket.
- Norge aktivt bruker sin rolle i FNs 5. komité til å fremme reformer som gir mer forutsigbare og bærekraftige finansieringsordninger.
- Norge videreutvikler rollen som en katalytisk giver ved å bruke bistand til å mobilisere ytterligere ressurser, bygge partnerskap og utløse investeringer fra andre aktører, inkludert multilaterale institusjoner og privat sektor.
- At Norge styrker bidraget til FNs reformagenda og stedlige koordinatører.

Forebygging, utvikling og fred

Utvikling fungerer som en viktig første forsvarslinje mot konflikt. Inkluderende økonomisk vekst, fungerende institusjoner og tilgang til offentlige tjenester reduserer sårbarhet og adresserer drivere som fattigdom og ulikhet. Investeringer i forebygging gir betydelige gevinster og kan redusere kostnadene ved konflikt dramatisk. Tall fra IMF viser at man i land som ikke nylig har opplevd vold, får tilbake mellom 26 og 75 dollar for hver dollar som investeres i forebygging. I land som har opplevd vold nylig, kan gevinsten være enda større – opptil 103 dollar for hver investerte dollar.⁶

⁶ [The Urgency of Conflict Prevention – A Macroeconomic Perspective](#)

Klimaendringer bidrar til ekstremvær, naturkatastrofer og tap av naturmangfold, som igjen påvirker verdens matproduksjon og menneskers tilgang på rent vann. Det internasjonale finansieringsbehovet for klimatiltak er i dag enormt, og langt større enn dagens nivå. Ifølge IPCC må den globale finansieringen av klimatiltak økes med 3–6 ganger fra 2020-nivå for å nå 1,5 °C-målet.⁷ Dette påvirker igjen matsikkerheten, ettersom klimaendringer gjør det vanskeligere å sikre stabile og trygge matforsyninger for en voksende befolkning.

Fragmenterte tilnærminger til humanitær innsats, utvikling og fred svekker effekten av internasjonal respons, fordi separate planer og finansieringsstrømmer skaper overlapp, hull og lite bærekraftige resultater. Dagens langvarige og sammensatte kriser viser hvordan humanitære situasjoner raskt glir over i utviklings- og stabilitetskriser, der konflikt, fordrivelse og sviktende tjenester forsterker en ond sirkel av økende behov og svekket motstandskraft. Dette gjør det nødvendig å koble humanitær innsats tettere med langsiktig utvikling og stabilisering, slik at integrerte tilnærminger kan bryte negative spiraler og styrke samfunns robusthet.

Sterke nasjonale institusjoner er avgjørende for bærekraftig utvikling og stabilitet. Land med robuste styringsstrukturer og legitime offentlige institusjoner håndterer kriser bedre og leverer tjenester som forebygger konflikt. Investeringer i systemendring gir mer varige resultater enn enkeltprosjekter, fordi styrket institusjonell kapasitet reduserer behovet for gjentatte, kortsiktige innsatser. Samtidig svekker langvarige kriser og fordrivelse statlige strukturer, noe som øker utviklingsutfordringer og konfliktrisiko. Dette understreker behovet for en systemrettet innsats som bygger institusjoner parallelt med humanitær respons.

Vi anbefaler derfor at:

- Det legges til grunn at fred, utvikling, beskyttelse og stabilitet er gjensidig avhengige. Innsatsen bør derfor utformes helhetlig, med vekt på å koble humanitær innsats, langsiktig utvikling og fredsbygging i samme ramme.
- Norge bør prioritere forebyggende innsats fremfor reaktiv krisehåndtering, gjennom økte investeringer i institusjonsbygging, grunnleggende tjenester og inkluderende økonomisk utvikling. Langsiktig stabilitet forutsetter at underliggende konfliktårsaker adresseres tidlig.
- Norge aktivt bør arbeide for å beskytte humanitær tilgang og styrke beskyttelsen av sivile i konflikt. Manglende tilgang til livsnødvendig bistand og svikt i beskyttelsesmekanismer kan forverre konflikter og undergrave både stabilisering og fredsprosesser.
- Norge bør forplikte seg til å tredoble tilpasningsfinansieringen og bevege seg mot en mer balansert fordeling mellom utslippsreduksjon og klimatilpasning. Finansieringen må nå de mest sårbare landene og klimautsatte gruppene. En større andel bør rettes mot tiltak som styrker lokalsamfunns evne til å håndtere klimakonsekvenser, blant annet gjennom klimatilpasningsfondet og multilaterale kanaler.

⁷ IPCC (2022): *Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change*, Working Group III, Chapter 15: *Investment and Finance*; Climate Policy Initiative (2023/2024): *Global Landscape of Climate Finance*.

- Norsk bistands- og utviklingspolitikk i større grad innrettes slik at humanitær innsats, utvikling og fredsbygging ses i sammenheng og planlegges som en integrert respons.
- Norge prioriterer tiltak som sikrer at humanitær innsats raskere kan kobles til langsiktig utvikling, herunder gjenoppbygging av tjenester, institusjoner og lokal økonomi. Målet bør være å redusere avhengigheten av gjentatte nødhjelpstilnærminger.
- Norge aktivt arbeider for å sikre humanitær tilgang i konfliktområder og beskytte humanitære operasjoner. Innsatsen for flyktninger og internt fordrevne bør i større grad kobles til langsiktige løsninger, inkludert integrering, selvberging og gjenbosetting.
- Norge øker investeringene i styresett, skattesystemer og anti-korrupsjonsarbeid.
- Norge i større grad integrerer finansiering, politikkutvikling og implementering, slik at tiltak på ulike nivåer trekker i samme retning og gir mer helhetlige og varige resultater.
- Norge øker støtten til vertsland og institusjoner som håndterer store flyktningpopulasjoner, med særlig vekt på å styrke offentlige tjenester og lokal kapasitet i områder med høyt press.

Lokalt ledet utvikling

Lokalt ledet utvikling handler om reelt å flytte makt, ressurser og agenda-setting til nasjonale og lokale aktører – ikke bare øke andelen midler som videreformidles. Ambisjonen må gjelde for alle kanaler, også i multilateral støtte gjennom reform av styringsstrukturer som ved FN80.

Tiltak som eies og drives av nasjonale og lokale aktører er i større grad konteksttilpasset, og har dermed høyere sannsynlighet for å gi bærekraftige resultater over tid. Lokale aktører er ofte best posisjonert til å nå de mest sårbare gruppene. I situasjoner med konflikt, fordrivelse og svake statlige strukturer er det gjerne lokale organisasjoner og nettverk som har tilgang, tillit og forståelse for hvordan hjelp kan nå frem til mennesker i utsatte situasjoner.

Multilaterale aktører spiller en viktig rolle i å støtte og styrke lokale systemer. Gjennom finansiering, kapasitetsbygging og koordinering kan de bidra til å bygge robuste institusjoner og tjenester som varer utover enkeltprosjekter. Samtidig kan de fungere som en bro mellom nasjonale myndigheter, sivilsamfunn og internasjonale partnere, blant annet gjennom RC-systemet.

Vi anbefaler derfor at:

- Norge styrker støtten til lokalt ledet utvikling gjennom FN-systemet, ved å bidra til at finansiering, ansvar og beslutningsmyndighet i større grad flyttes nærmere nasjonale og lokale aktører.
- Norge øker investeringene i kunnskaps- og resultatsystemer for lokalt ledet utvikling, herunder utvikling av bedre rammeverk for å måle effekter.